

Brüsszel, 2023. június 13.
(OR. en)

9842/1/23
REV 1

ECOFIN 528
UEM 154
SOC 395
EMPL 273
COMPET 537
ENV 582
EDUC 224
RECH 244
ENER 300
JAI 735
GENDER 107
ANTIDISCRIM 105
JEUN 142
SAN 320

FELJEGYZÉS

Küldi:	a Tanács Főtitkársága
Címzett:	az Állandó Képviselők Bizottsága/a Tanács
Előző dok. sz.:	9782/23 - COM(2023) 617 final
Tárgy:	Ajánlás – A TANÁCS AJÁNLÁSA Magyarország 2023. évi nemzeti reformprogramjáról, amelyben véleményezi Magyarország 2023. évi konvergenciaprogramját

Mellékelten továbbítjuk a delegációknak a COM(2023) 617 final bizottsági javaslaton alapuló fenti tanácsi ajánlástervezet több tanácsi bizottság által módosított és jóváhagyott, a Gazdasági és Pénzügyi Bizottság által véglegesített szövegét.

Ajánlás

A TANÁCS AJÁNLÁSA

Magyarország 2023. évi nemzeti reformprogramjáról, amelyben véleményezi Magyarország 2023. évi konvergenciaprogramját

AZ EURÓPAI UNIÓ TANÁCSA,

tekintettel az Európai Unió működéséről szóló szerződésre és különösen annak 121. cikke (2) bekezdésére és 148. cikke (4) bekezdésére,

tekintettel a költségvetési egyenleg felügyeletének megerősítéséről és a gazdaságpolitikák felügyeletéről és összehangolásáról szóló, 1997. július 7-i 1466/97/EK tanácsi rendeletre¹ és különösen annak 9. cikke (2) bekezdésére,

tekintettel a makrogazdasági egyensúlyhiányok megelőzéséről és kiigazításáról szóló, 2011. november 16-i 1176/2011/EU európai parlamenti és tanácsi rendeletre² és különösen annak 6. cikke (1) bekezdésére,

tekintettel az Európai Bizottság ajánlására,

tekintettel az Európai Parlament állásfoglalásaira,

tekintettel az Európai Tanács következtetéseire,

tekintettel a Foglalkoztatási Bizottság véleményére,

tekintettel a Gazdasági és Pénzügyi Bizottság véleményére,

tekintettel a szociális védelemmel foglalkozó bizottság véleményére,

tekintettel a Gazdaságpolitikai Bizottság véleményére,

mivel:

¹ HL L 209., 1997.8.2., 1. o.

² HL L 306., 2011.11.23., 25. o.

- (1) A Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszközt létrehozó (EU) 2021/241 európai parlamenti és tanácsi rendelet³ 2021. február 19-én hatályba lépett. A Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz reformok és beruházások végrehajtásához nyújt pénzügyi támogatást a tagállamoknak, így az Unió által finanszírozott fiskális impulzust biztosít. Az európai szemeszter prioritásaival összhangban hozzájárul a gazdasági és inkluzív helyreállításhoz, valamint a fenntartható és növekedésösztönző reformok és beruházások megvalósításához, különösen a zöld és digitális átállás előmozdítása, valamint a tagállamok gazdasági rezilienciájának megerősítése érdekében. Emellett közép- és hosszú távon elősegíti az államháztartás megerősítését, valamint a növekedés és a munkahelyteremtés ösztönzését, továbbá hozzájárul az EU-n belüli területi kohézió javításához és a szociális jogok európai pillérének további végrehajtásához. A Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz keretében az egy-egy tagállamnak nyújtott maximális pénzügyi hozzájárulást 2022. június 30-án aktualizálták az (EU) 2021/241 rendelet 11. cikkének (2) bekezdésével összhangban.

³ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2021/241 rendelete (2021. február 12.) a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz létrehozásáról (HL L 57., 2021.2.18., 17. o.).

- (2) A Bizottság 2022. november 22-én elfogadta a 2023-as éves fenntartható növekedési jelentést⁴, amely elindította a gazdaságpolitikai koordináció 2023. évi európai szemeszterét. Az Európai Tanács 2023. március 23-án jóváhagyta a jelentésnek a versenyképes fenntarthatóság négy dimenziójára vonatkozó prioritásait. A Bizottság 2022. november 22-én az 1176/2011/EU rendelet alapján elfogadta a riasztási mechanizmus keretében készült 2023. évi jelentést is, amelyben Magyarországot azon tagállamok közé sorolta, amelyek tekintetében fennállhat egyensúlyhiány vagy annak kockázata, és amelyek vonatkozásában részletes vizsgálatra van szükség. Emellett a Bizottság elfogadta az euroövezet gazdaságpolitikájáról szóló tanácsi ajánlásra vonatkozó ajánlást, amelyet a Tanács 2023. május 16-án elfogadott, valamint a foglalkoztatási iránymutatások és a szociális jogok európai pillérében foglalt elvek végrehajtását elemző 2023. évi együttes foglalkoztatási jelentésre vonatkozó javaslatot is, amelyet a Tanács 2023. március 13-án elfogadott.
- (3) Bár az uniós gazdaságok figyelemre méltó rezilienciát mutatnak, a geopolitikai környezet továbbra is negatív hatást gyakorol. Miközben az EU határozottan kiáll Ukrajna mellett, az uniós gazdaság- és szociálpolitikai menetrend arra összpontosít, hogy rövid távon enyhüljenek az energiasokkok által a kiszolgáltatott helyzetű háztartásokra és vállalkozásokra gyakorolt negatív hatások, valamint hogy középtávon további erőfeszítések történjenek a zöld és digitális átállás megvalósítása, a fenntartható és inkluzív növekedés támogatása, a makrogazdasági stabilitás megőrzése és a reziliencia fokozása érdekében. Emellett erős hangsúlyt helyez az EU versenyképességének és termelékenységének növelésére is.

⁴ COM(2022) 780 final.

- (4) A Bizottság 2023. február 1-jén közleményt⁵ adott ki „A zöld megállapodáshoz kapcsolódó ipari terv: a nulla nettó kibocsátás kora” címmel, hogy fokozza az EU nulla nettó kibocsátási célt szolgáló iparának versenyképességét és támogassa a klímasemlegességre való gyors átállást. A terv kiegészíti az európai zöld megállapodás és a REPowerEU keretében zajló erőfeszítéseket. Célja, hogy támogatóbb környezet kialakításával biztosítsa az ambiciózus uniós éghajlat-politikai célok eléréséhez szükséges, nulla nettó kibocsátási célt szolgáló technológiák és termékek uniós gyártási kapacitásának növelését, valamint a kritikus fontosságú nyersanyagokhoz való hozzáférést, többek között a beszerzés diverzifikálása, a tagállamok geológiai erőforrásainak megfelelő kiaknázása és a nyersanyagok újrahaznosításának maximalizálása révén. A terv négy alappillére a kiszámítható és egyszerűsített szabályozási környezet, a forrásokhoz jutás felgyorsítása, a készségfejlesztés, valamint az ellátási láncok rezilienciáját erősítő nyitott kereskedelem. 2023. március 16-án a Bizottság egy másik közleményt⁶ is kiadott „Az EU hosszú távú versenyképessége: előrettekintés a 2030 utáni időszakra” címmel, amely kilenc egymást erősítő tényezőre építve a növekedést ösztönző szabályozási keret kialakítására irányul. A közlemény olyan szakpolitikai prioritásokat határoz meg, amelyek az EU és tagállamai hosszú távú versenyképességét szolgáló szerkezeti javulás biztosítására, megfelelően célzott beruházásokra, valamint szabályozási intézkedésekre irányulnak. Az alábbi ajánlások segítséget nyújtanak e prioritások megvalósításához.
- (5) 2023-ban a gazdaságpolitikai koordináció európai szemesztere a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz végrehajtásához igazodóan alakul tovább. A helyreállítási és rezilienciaépítési tervek teljes körű végrehajtása változatlanul elengedhetetlen az európai szemeszter szerinti szakpolitikai prioritások teljesítéséhez, mivel a tervek az elmúlt években kiadott releváns országspecifikus ajánlások összességét vagy jelentős részét érintik. A 2019., 2020. és 2022. évi országspecifikus ajánlások ugyanúgy relevánsak maradnak az (EU) 2021/241 rendelet 14., 18. és 21. cikkével összhangban felülvizsgált, aktualizált vagy módosított helyreállítási és rezilienciaépítési tervek tekintetében is.

⁵ COM(2023) 62 final.

⁶ COM(2023) 168 final.

- (6) A 2023. február 27-én elfogadott REPowerEU-rendelet⁷ célja az, hogy fokozatosan és gyorsan megszűnjön az Unió függősége az orosz fosszilis tüzelőanyagok behozatalától. Ez hozzá fog járulni az energiabiztonsághoz és az EU energiaellátásának diverzifikálásához, egyúttal segítve a megújuló energiaforrások elterjedését, az energiatárolási kapacitások bővítését és az energiahatékonyság javítását. A rendelet lehetővé teszi a tagállamok számára, hogy a REPowerEU célkitűzéseinek elérését elősegítő kulcsfontosságú reformok és beruházások finanszírozása érdekében új REPowerEU-fejezettel egészítsék ki nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési terveiket. „A zöld megállapodáshoz kapcsolódó ipari terv: a nulla nettó kibocsátás kora” című közleményben foglaltaknak megfelelően e reformok és beruházások hozzá fognak járulni az EU nulla nettó kibocsátási célt szolgáló ipari versenyképességének fokozásához, valamint a tagállamok számára 2022-ben és adott esetben 2023-ban kiadott energiapolitikai országspecifikus ajánlásokban foglaltak megvalósításához is. A REPowerEU-rendelet a vissza nem térítendő pénzügyi támogatások egy új kategóriáját is bevezeti, amelyet a helyreállítási és rezilienciaépítési tervekbe beillesztett, energiával kapcsolatos új reformok és beruházások finanszírozására bocsátanak a tagállamok rendelkezésére.

⁷ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2023/435 rendelete (2023. február 27.) az (EU) 2021/241 rendeletnek a helyreállítási és rezilienciaépítési tervekbe beillesztendő REPowerEU-fejezet tekintetében történő módosításáról, valamint az 1303/2013/EU rendelet, az (EU) 2021/1060 rendelet és az (EU) 2021/1755 rendelet, valamint a 2003/87/EK irányelv módosításáról (HL L 63., 2023.2.28., 1. o.).

(7) A Bizottság 2023. március 8-án közleményt⁸ fogadott el, amelyben költségvetés-politikai iránymutatást nyújt 2024-re azzal a céllal, hogy támogassa a tagállamok stabilitási és konvergenciaprogramjainak kidolgozását, és ezáltal erősítse a szakpolitikai koordinációt. A Bizottság emlékeztetett arra, hogy a Stabilitási és Növekedési Paktum általános mentesítési rendelkezése 2023 végén deaktiválásra kerül. Szorgalmazta, hogy 2023–2024-ben a költségvetési politikák biztosítsák az adósságszint középtávú fenntarthatóságát, valamint fenntartható módon fokozzák a potenciális növekedést. Felkérte a tagállamokat, hogy a 2023. évi stabilitási és konvergenciaprogramjaikban ismertessék, hogy költségvetési terveik hogyan biztosítják a GDP 3 %-ában meghatározott hiány-referenciaérték betartását, valamint az államadósság hiteles és folyamatos csökkentését, illetve az adósság prudens szinten tartását középtávon. A Bizottság felkérte a tagállamokat, hogy fokozatosan szüntessék meg a háztartások és vállalkozások energiaársoktól való megvédése érdekében bevezetett nemzeti költségvetési intézkedéseket, kezdve a legkevésbé célzott intézkedésekkel. Jelezte, hogy amennyiben újabb energiaár-nyomás miatt a támogatási intézkedések meghosszabbítására lenne szükség, a tagállamoknak ezeket az intézkedéseket az eddiginél sokkal célzottabban a kiszolgáltatott helyzetű háztartásokra és vállalkozásokra kell alkalmazniuk. A Bizottság azt javasolta, hogy a költségvetési ajánlásokat számszerűsítsék és differenciálják. Emellett az uniós gazdasági kormányzási keret reformjára vonatkozó elképzelésekről szóló közleményében⁹ javasoltak szerint azt indítványozta, hogy a költségvetési ajánlásokat a nettó elsődleges kiadások alapján határozzák meg. Ajánlása szerint a tagállamoknak továbbra is védeniük kell a nemzeti finanszírozású beruházásokat, és gondoskodniuk kell a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszközből és más uniós alapokból származó források hatékony felhasználásáról, különösen a zöld és a digitális átállással, valamint a rezilienciaépítéssel kapcsolatos célokat illetően. A Bizottság jelezte, hogy javasolni fogja a Tanácsnak, hogy – a 2023. évi tényadatok alapján és a hatályos jogi rendelkezésekkel összhangban – 2024 tavaszán indítson hiányalapú túlzotthiány-eljárásokat.

⁸ A Bizottság közleménye a Tanácsnak: 2024. évi költségvetés-politikai iránymutatás, 2023.3.8., COM(2023) 141 final.

⁹ COM(2022) 583 final.

- (8) A Bizottság 2023. április 26-án az uniós gazdasági kormányzás szabályainak átfogó reformjára irányuló jogalkotási javaslatokat terjesztett elő. A javaslatok központi célkitűzése az államadósság fenntarthatóságának megerősítése, valamint a fenntartható és inkluzív növekedés előmozdítása valamennyi tagállamban reformok és beruházások révén. Javaslataiban a Bizottság a nemzeti felelősségvállalás fokozására, a keret egyszerűsítésére és a középtávra fektetett nagyobb hangsúlyra törekszik, amihez hatékony és koherensebb végrehajtás társul. A 2023. március 14-én elfogadott tanácsi következtetések szerint az a cél, hogy a jogalkotási munka 2023-ban lezáruljon.
- (9) Magyarország 2021. május 11-én az (EU) 2021/241 rendelet 18. cikkének (1) bekezdésével összhangban benyújtotta nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési tervét a Bizottságnak. Az (EU) 2021/241 rendelet 19. cikkének megfelelően a Bizottság az említett rendelet V. mellékletében foglalt értékelési iránymutatásokkal összhangban értékelte a helyreállítási és rezilienciaépítési terv relevanciáját, eredményességét, hatékonyságát és következetességét. A Tanács 2022. december 15-én elfogadta Magyarország helyreállítási és rezilienciaépítési terve értékelésének jóváhagyásáról szóló határozatát¹⁰. A részletek folyósítása a Bizottság által az (EU) 2021/241 rendelet 24. cikkének (5) bekezdésével összhangban arról hozott határozattól függ, hogy Magyarország kielégítően teljesítette a tanácsi végrehajtási határozatban foglalt releváns mérföldköveket és célokat. A kielégítő teljesítés előfeltétele, hogy a korábbi mérföldköveket és célokat továbbra is teljesítettnek lehessen tekinteni.

¹⁰ A Tanács végrehajtási határozata (2022. december 15.) Magyarország helyreállítási és rezilienciaépítési terve értékelésének jóváhagyásáról (ST 15447/22; ST 15447/22 ADD 1).

- (10) Magyarország 2023. május 2-án benyújtotta 2023. évi nemzeti reformprogramját és 2023. évi konvergenciaprogramját, összhangban az 1466/97/EK rendelet 8. cikkének (1) bekezdésével. A kapcsolódási pontok figyelembevétele érdekében a két program értékelésére egyidejűleg került sor. Az (EU) 2021/241 rendelet 27. cikkével összhangban a 2023. évi nemzeti reformprogram Magyarországnak a helyreállítási és rezilienciaépítési terv megvalósítása terén tett előrehaladásról készített féléves jelentését is tükrözi. 2023. június 1-jén hatályba lépett az igazságszolgáltatási rendszerről szóló új törvény.
- (11) A Bizottság 2023. május 24-én közzétette a Magyarországra vonatkozó 2023. évi országjelentést¹¹. Ebben értékelte Magyarország eredményeit a Tanács által 2019 és 2022 között elfogadott releváns országspecifikus ajánlások végrehajtása terén, és áttekintette a helyreállítási és rezilienciaépítési terv Magyarország általi végrehajtását. Ezen elemzés alapján az országjelentés hiányosságokat tárt fel a helyreállítási és rezilienciaépítési terv által nem vagy csak részben kezelt kihívásokkal kapcsolatban, valamint új és kialakulóban lévő kihívásokat azonosított. A jelentés értékelte továbbá a Magyarország által a szociális jogok európai pillérének végrehajtása, a foglalkoztatásra, a készségekre és a szegénység csökkentésére vonatkozó kiemelt uniós célok elérése, valamint az ENSZ fenntartható fejlődési céljainak megvalósítása terén elért eredményeket.

¹¹ SWD(2023) 617 final.

- (12) A Bizottság az 1176/2011/EU rendelet 5. cikke alapján Magyarország vonatkozásában részletes vizsgálatot végzett, amelynek eredményeit 2023. május 24-én közzétette¹². Megállapította, hogy Magyarországon makrogazdasági egyensúlyhiány áll fenn. Fokozódtak a nagyon erős árnyomáshoz, valamint a külső és kormányzati finanszírozási igényekhez kapcsolódó sebezhetőségek, amelyek jelentősnek tekinthetők. Az infláció számottevő mértékben emelkedett, és mindeddig nem kezdett láthatóan mérséklődni. Ha az infláció tartósan magas marad, az még inkább aláásná a költség-versenyképességet, és a finanszírozási költségek emelkedéséhez vezethet. Az eleve nagy folyófizetésimérleg-hiány a magasabb energiaárak hatására 2022-ben erőteljesen növekedett, és a rövid távú külső adósság is emelkedett. A folyó fizetési mérleg idei és jövő évi javulása attól függ, hogy a várakozásoknak megfelelően tovább csökkennek-e az energiaárak, de a folyó fizetési mérleg hiánya az előrejelzések szerint ettől függetlenül mind 2023-ban, mind 2024-ben számottevő marad. A gazdaság magas energiaintenzitása fontos tényező a folyó fizetési mérleg dinamikája szempontjából. A költségvetési hiány magas, amit csupán részben magyaráznak a világjárvány és az energiaválságok nyomán hozott szakpolitikai válaszingedmények, és a gazdaság külső hitelfelvételének nagy részét teszi ki. Az államadósság-ráta a nominális GDP markáns növekedésének köszönhetően csökkent, de ezt veszélybe sodorhatja a gazdasági tevékenység lassulása és a tartósan magas hiány. Az állami hitelfelvételi költségek 2021 óta nőttek, és egyre nagyobb kamatteher nehezedik az államháztartásra, miközben az adósság lejáratára még mindig viszonylag alacsony. A lakásárak öt év alatt megduplázódtak, majd az áremelkedés 2022 végén megtorpant. Mindazonáltal nem tűnik túl valószínűnek, hogy a nominális árak számottevően csökkennének, tekintettel a háztartások alacsony eladósodottságára, valamint a jelenlegi magas inflációs környezetre. A szakpolitikai következtetések súlyosbították az azonosított sebezhetőségeket. A makrogazdasági politikák hatékony koordinációja és egyértelmű meghatározása, illetve az ezt alátámasztó erős intézményi és szakpolitikai keret alapvető jelentőséggel bír a költségvetési és a külső fenntarthatóság megőrzése, valamint a várakozások megalapozása szempontjából. A Magyarország helyreállítási és rezilienciaépítési tervében foglalt strukturális reformok időben történő és teljes körű végrehajtása várhatóan hozzájárul majd a makrogazdasági sebezhetőségek csökkentéséhez, és középtávon elősegíti a növekedést és a kiigazítást.

¹² SWD(2023) 639 final.

(13) Az Eurostat által hitelesített adatok¹³ alapján Magyarország GDP-arányos államháztartási hiánya a 2021. évi 7,1 %-ról 2022-ben 6,2 %-ra csökkent, míg a GDP-arányos államadósság a 2021. év végi 76,6 %-ról 2022 végére 73,3 %-ra mérséklődött. A Bizottság 2023. május 24-én az EUMSZ 126. cikkének (3) bekezdése szerinti jelentést¹⁴ adott ki. A jelentés megvizsgálta Magyarország költségvetési helyzetét, mivel az államháztartási hiány 2022-ben meghaladta a Szerződésben a GDP 3 %-ában meghatározott referenciaértéket. A jelentés megállapította, hogy a hiányra vonatkozó kritérium nem teljesült. A 2023. március 8-i közleményével¹⁵ összhangban a Bizottság nem javasolta, hogy 2023 tavaszán új túlzotthiány-eljárásokat indítsanak; viszont a Bizottság jelezte, hogy javasolni fogja a Tanácsnak, hogy – a 2023. évi tényadatok alapján – 2024 tavaszán indítson hiányalapú túlzotthiány-eljárásokat. Magyarországnak ezt figyelembe kell vennie 2023. évi költségvetésének végrehajtása és 2024. évi költségvetésének elkészítése során.

¹³ Eurostat – Euromutatók, 47/2023, 2023.4.21.

¹⁴ COM(2023) 631 final, 2023.5.24.

¹⁵ COM(2023) 141 final, 2023.3.8.

- (14) Az államháztartási egyenlegre hatást gyakoroltak az energiaár-emelkedés gazdasági és társadalmi hatásainak enyhítése céljából bevezetett költségvetési politikai intézkedések. 2022-ben ilyen, bevételcsökkenést okozó intézkedés volt az üzemanyagok jövedéki adójának csökkentése; míg a kiadásnövekedést okozó intézkedések közé tartoztak a közműszolgáltatóknak nyújtott támogatások kompenzációként a lakossági energiaár-plafon által okozott veszteségekért, valamint az energiaigényes vállalkozásoknak szóló támogatási programok. Ezen intézkedések költségeit részben ellensúlyozták az energiatermelők és -szolgáltatók rendkívüli bevételeire kivetett új adók, nevezetesen a Brent és az Ural típusú olaj közötti árkülönbözetre kivetett ideiglenes adó, az energiaszolgáltatók bevételeire kivetett ideiglenes adó és a bányajáradékok átmeneti emelése. A Bizottság becslése szerint ezen intézkedések nettó költségvetési költsége 2022-ben a GDP 1,0 %-át tette ki. Az államháztartási egyenlegre ugyancsak hatást gyakorolt a lakóhelyüket elhagyni kényszerült, Ukrajnából érkező személyek átmeneti védelmének költségvetési költsége, amely 2022-ben a becslések szerint a GDP 0,1 %-át tette ki. Ugyanakkor a Covid19-cel kapcsolatos ideiglenes veszélyhelyzeti intézkedések GDP-arányos becsült költsége a 2021. évi 1,9 %-ról 2022-ben 0,1 %-ra csökkent.
- (15) A Tanács a 2021. június 18-i ajánlásában¹⁶ azt ajánlotta, hogy Magyarország 2022-ben – többek között a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz által biztosított költségvetési impulzusra támaszkodva – tartsa fenn a támogató költségvetési irányvonalat, és tartsa fenn a nemzeti finanszírozású beruházások szintjét.

¹⁶ A Tanács ajánlása (2021. június 18.) amelyben véleményezi Magyarország 2021. évi konvergenciaprogramját (HL C 304., 2021.7.29., 78. o.).

(16) A Bizottság becslései szerint a költségvetési irányvonal¹⁷ a Tanács ajánlásával összhangban 2022-ben támogató volt, és a GDP $-0,4\%$ -ának felelt meg. Magyarország a Tanács ajánlásának megfelelően továbbra is támogatta a helyreállítást a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszközből finanszírozandó beruházások révén. A Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszközből származó vissza nem térítendő támogatásokból és más uniós forrásokból finanszírozott kiadások 2022-ben a GDP $1,5\%$ -át tették ki (míg 2021-ben a GDP $2,1\%$ -át). A Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszközből származó vissza nem térítendő támogatásokból és más uniós forrásokból finanszírozott kiadások 2022-es csökkenése annak tudható be, hogy az európai strukturális és beruházási alapok felhasználási rátája visszaesett. A nemzeti finanszírozású beruházások $0,2$ százalékpontos restriktív hatást gyakoroltak a költségvetési irányvonalra¹⁸. Magyarország tehát nem tartotta fenn a nemzeti finanszírozású beruházások szintjét, ami nincs összhangban a tanácsi ajánlással. Ugyanakkor a nemzeti finanszírozású (az új bevételi intézkedések nélkül számított) elsődleges folyó kiadások növekedése $0,6$ százalékpontos restriktív hatást gyakorolt a költségvetési irányvonalra. Magyarország tehát kellő mértékben korlátozta a nemzeti finanszírozású folyó kiadások növekedését.

¹⁷ A költségvetési irányvonal a Covid19-válsággal kapcsolatos ideiglenes veszélyhelyzeti intézkedéseket figyelmen kívül hagyva, de a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszközből származó vissza nem térítendő támogatásokból és más uniós forrásokból finanszírozott kiadások figyelembevételével számított elsődleges kiadások (diszkrecionális bevételi intézkedések nélküli) változásának a középtávú potenciális növekedéshez viszonyított arányával mérhető. További részletekért lásd a költségvetési statisztikai táblázatokban szereplő 1. keretes írást.

¹⁸ Az egyéb nemzeti finanszírozású tőkekiadások GDP-arányosan $1,7$ százalékpontos expanzív hatást gyakoroltak, ami egy államháztartási körbe sorolt különleges jogalany földgázkészlet-beszerzésének hatásából ered.

- (17) A konvergenciaprogram költségvetési előrejelzéseit alátámasztó makrogazdasági forgatókönyv optimistább, mint a Bizottság 2023. tavaszi előrejelzése 2023-ra és az azt követő időszakra. A kormány előrejelzése szerint a reál-GDP 2023-ban 1,5 %-kal, 2024-ben pedig 4,0 %-kal nő. Összehasonlításképpen: a Bizottság 2023. tavaszi előrejelzése alacsonyabb, 2023-ban 0,5 %-os, 2024-ben pedig 2,8%-os reál-GDP-növekedést vetít előre, ami elsősorban annak tudható be, hogy a nominális bérek alacsonyabb várt növekedésére és a némileg magasabb munkanélküliségi rátára tekintettel a Bizottság a magánfogyasztás visszafogottabb növekedésével számol. A Bizottság emellett a kormányzati fogyasztás és a nettó export tekintetében is mérsékeltbb növekedést prognosztizál. A Bizottság előrejelzése szerint a nominális GDP az előrejelzés távlatában mérsékeltbben fog növekedni, az alacsonyabb várható GDP-növekedés és a GDP-deflátor miatt.
- (18) A 2023. évi konvergenciaprogram szerint a kormány arra számít, hogy az államháztartási hiány 2023-ban a GDP 3,9 %-ára csökken. A 2023-ra várt csökkenés főként a magas inflációra, valamint az ideiglenes extraprofit- és ágazati adókra visszavezethető magasabb adóbevételeket tükrözi, amelyek a becslések szerint 2023-ban a GDP 1,5 %-át teszik ki. A konvergenciaprogram szerint a GDP-arányos államadósság a 2022 végi 73,3 %-ról 2023 végére várhatóan 69,7 %-ra mérséklődik. A Bizottság 2023. tavaszi előrejelzése 2023-ban a GDP 4,0 %-ának megfelelő költségvetési hiányt valószínűsít. Ez összhangban van a konvergenciaprogram hiány-előrejelzésével. A Bizottság 2023. tavaszi előrejelzése magasabb, 70,7 %-os GDP-arányos államadósságot vetít előre 2023 végére. A különbség a Bizottság előrejelzésében szereplő alacsonyabb GDP-növekedésnek és a GDP-deflátornak tudható be.

- (19) A 2023. évi költségvetési egyenleget várhatóan továbbra is befolyásolják a megemelkedett energiaárak gazdasági és társadalmi hatásainak mérséklése céljából hozott intézkedések. Ezek 2022-ben bevezetett, meghosszabbított intézkedések: a közműszolgáltatóknak nyújtott támogatások kompenzációként a lakossági energiaár-plafon által okozott veszteségekért, valamint az energiaigényes vállalkozásoknak szóló támogatási programok. Ezen intézkedések költségét továbbra is részben ellensúlyozzák az energiaszolgáltatók rendkívüli bevételeire kivetett adók. E bevételeket figyelembe véve a Bizottság 2023. tavaszi előrejelzése szerint a támogatási intézkedések nettó költségvetési költsége 2023-ban a GDP 1,2 %-ának felel meg¹⁹. Úgy tűnik, hogy a 2023-as intézkedések nem irányulnak célzottan a legkiszolgáltatottabb helyzetű háztartásokra vagy vállalkozásokra, és a legtöbbjük nem teljes mértékben őrzi meg az energiakereslet csökkentésére és az energiahatékonyság növelésére irányuló árjelzést. Ebből adódóan a 2023-ra vonatkozó ajánlásnak való megfelelés értékelése során semmilyen célzott támogatási intézkedést nem kell figyelembe venni.
- (20) A Tanács 2022. július 12-i ajánlása²⁰ szerint Magyarországnak 2023-ban biztosítania kell, hogy a nemzeti finanszírozású elsődleges folyó kiadások növekedése összhangban legyen az összességében semleges költségvetési irányvonallal²¹, figyelembe véve az energiaár-emelkedésnek leginkább kitett háztartásoknak és vállalkozásoknak, valamint az Ukrajnából menekülőknak nyújtott ideiglenes és célzott támogatás fenntartását. Magyarországnak készen kell állnia arra, hogy a folyó kiadásokat a változó helyzethez igazítsa. Magyarország részére egyebek mellett azt az ajánlást is megfogalmazták, hogy a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz és más uniós források felhasználásával fokozza a zöld és digitális átállásra, illetve a REPowerEU kezdeményezés figyelembevételével az energiabiztonságra irányuló közberuházásokat.

¹⁹ Az adatok az említett intézkedések éves költségvetési terhének szintjét mutatják, beleértve a folyó bevételeket és kiadásokat, valamint – adott esetben – a tőkekiadási intézkedéseket is.

²⁰ A Tanács ajánlása (2022. július 12.) Magyarország 2022. évi nemzeti reformprogramjáról, amelyben véleményezi Magyarország 2022. évi konvergenciaprogramját (HL C 334., 2022.9.1., 136. o.).

²¹ A Bizottság 2023. tavaszi előrejelzése alapján Magyarország esetében a potenciális kibocsátás középtávú (tízéves átlagos) növekedése, amelyet a költségvetési irányvonal meghatározásához használnak, a becslések szerint nominális értéken 16,6 %-ot tesz ki.

(21) A Bizottság 2023. tavaszi előrejelzése szerint 2023-ban a költségvetési irányvonal restriktív lesz (a GDP +4,2 %-a), magas inflációs környezetben. 2022-ben a költségvetési irányvonal expanzív volt (a GDP –0,4 %-a). A nemzeti finanszírozású (a diszkrecionális bevételi intézkedések nélkül számított) elsődleges folyó kiadások 2023-as növekedése az előrejelzések szerint a GDP 2,2 %-ának megfelelő restriktív hatást gyakorol a költségvetési irányvonalra. Következésképpen a nemzeti finanszírozású elsődleges folyó kiadások előre jelzett növekedése összhangban van a Tanács ajánlásával. A Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszközből származó vissza nem térítendő támogatásokból és más uniós forrásokból finanszírozott kiadások 2023-ban várhatóan a GDP 2,3 %-át teszik ki, míg a nemzeti finanszírozású beruházások az előrejelzések szerint 0,6 százalékpontos restriktív hatást gyakorolnak a költségvetési irányvonalra.²² Magyarország tehát addicionális beruházásokat kíván finanszírozni a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszközből és más uniós forrásokból, bár az előrejelzések szerint nem fogja fenntartani a nemzeti finanszírozású beruházások szintjét. Magyarország azt tervezi, hogy a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszközből és más uniós forrásokból fogja finanszírozni a zöld és digitális átállásra, valamint az energiabiztonságra irányuló közberuházásokat, például a villamosenergia-hálózat fejlesztését, az elővárosi vasutak korszerűsítését, a lakossági napelemes rendszerek használatának támogatását, laptopok biztosítását az alsó és felső középfokú oktatási intézmények tanárainak és tanulóinak, valamint az egészségügy digitalizációját.

²² Az egyéb nemzeti finanszírozású tőkekiadások az előrejelzések szerint GDP-arányosan 2,2 százalékpontos restriktív hatást gyakorolnak. Az egyéb tőkekiadások 2023. évi jelentős visszaesése nagyrészt egy államháztartási körbe sorolt különleges jogalany 2022. évi földgázkészlet-beszerzésének hatásával függ össze.

- (22) A konvergenciaprogram szerint az államháztartási hiány 2024-ben várhatóan a GDP 2,9 %-ára csökken. A 2024-re várt csökkenés főként a GDP-arányos államháztartási kiadások jelentős szűkülését tükrözi, különösen a bruttó állóeszköz-felhalmozás, a folyó termelőfelhasználás és a munkavállalói jövedelmek tekintetében. A program azzal számol, hogy a GDP-arányos államadósság 2024 végére 66,7 %-ra csökken. Az előrejelzés zárónapján ismert szakpolitikai intézkedések alapján a Bizottság 2023. tavaszi előrejelzése 2024-re a GDP 4,4 %-ának megfelelő költségvetési hiányt valószínűsít. Ez magasabb a programban előre jelzett hiánynál, elsősorban azért, mert – a közelmúltbeli tendenciákkal összhangban – magasabb a bruttó állóeszköz-felhalmozásra fordított kiadások előre jelzett szintje, valamint az elhúzódó inflációs nyomás miatt nagyobb a folyó termelőfelhasználás. A Bizottság 2023. tavaszi előrejelzése magasabb, 71,1 %-os GDP-arányos államadósságot vetít előre 2024 végére.
- (23) A konvergenciaprogram egyes energiatámogatási intézkedések fokozatos megszüntetését irányozza elő 2024-re. A Bizottság jelenlegi feltételezései szerint az energiatámogatási intézkedések nettó költsége 2024-ben a GDP 0,4 %-a lesz, szemben a 2023. évi 1,2 %-kal. Ezek a becslések azon a feltételezésen alapulnak, hogy az energiaárak nem fognak tovább emelkedni. Úgy tűnik, hogy a jelenlegi tervek szerint 2024-ben is érvényben maradó energiatámogatási intézkedések nem irányulnak célzottan a kiszolgáltatott helyzetű háztartásokra vagy vállalkozásokra. Emellett nem őrzik meg teljes mértékben az energiakereslet csökkentésére és az energiahatékonyság növelésére irányuló árjelzést.

(24) Az 1466/97/EK tanácsi rendelet értelmében a középtávú költségvetési célkitűzés teljesítése érdekében megfelelő éves javulást kell elérni a strukturális költségvetési egyenlegre vonatkozóan, a GDP 0,5 %-át véve viszonyítási alapul²³. Figyelembe véve a költségvetés fenntarthatóságával kapcsolatos megfontolásokat, valamint azt, hogy a hiányt a GDP 3 %-ában meghatározott referenciaérték alá kell csökkenteni, a Bizottság szerint helyénvaló lenne 2024-ben legalább a GDP 0,5 %-ának megfelelő mértékben javítani a strukturális egyenleget. E javulás biztosítása érdekében – a Bizottság módszertanával összhangban – a nemzeti finanszírozású nettó elsődleges kiadások²⁴ növekedése 2024-ben nem haladhatja meg a 4,4 %-ot, amint azt ez az ajánlás is tükrözi. Ez szintén hozzá fog járulni egyrészt a maginfláció csökkentéséhez, amely jelenleg jóval meghaladja az uniós átlagot és hosszabb távon ronthatja a versenyképességet, másrészt pedig a külső pozíció megőrzéséhez.

Ugyanakkor a fennmaradó (a Bizottság jelenlegi becslése szerint 2023-ban a GDP 1,2 %-ának megfelelő) energiatámogatási intézkedéseket fokozatosan meg kell szüntetni, az energiapiaci fejleményekhez igazodva és a legkevesbé célzott intézkedésekkel kezdve, az ebből eredő megtakarításokat pedig a költségvetési hiány csökkentésére kell felhasználni. A Bizottság becslései alapján ennek nyomán a 2024-re ajánlottnál kisebb mértékben növekednének a nettó elsődleges kiadások.

²³ Vö. az 1466/97/EK tanácsi rendelet 5. cikkével, amely szintén a GDP több mint 0,5 %-át kitevő kiigazítást ír elő azon tagállamok esetében, amelyek a GDP 60 %-a feletti adósságszinttel vagy kifejezett adósságfenntarthatósági kockázattal rendelkeznek.

²⁴ A nettó elsődleges kiadások a diszkrecionális bevételi intézkedésektől megtisztított, a kamatkiadásokat és a konjunkturális munkanélküliségi kiadásokat figyelmen kívül hagyva számított, nemzeti finanszírozású kiadásokat jelentik.

- (25) A Bizottság 2023. tavaszi előrejelzése szerint a nemzeti finanszírozású nettó elsődleges kiadások változatlan szakpolitikák mellett 2024-ben 7,0 %-kal fognak emelkedni, ami meghaladja az ajánlott mértéket. A Bizottság által előre jelzett kiigazítás elmarad az energiatámogatási intézkedések teljes megszüntetéséből származó megtakarítástól, ami a folyó termelőfelhasználásra és a bruttó állóeszköz-felhalmozásra fordított magasabb kiadásoknak, valamint az ideiglenes extraprofit- és ágazati adók várható kivezetésének tudható be.
- (26) A program szerint az állami beruházások GDP-arányosan a 2023. évi 5,1 %-ról 3,7 %-ra csökkennek 2024-re. Az alacsonyabb beruházási szint a nemzeti finanszírozású beruházások és az EU által finanszírozott beruházások visszaesését tükrözi.
- (27) A konvergenciaprogram felvázolja a 2027-ig tartó középtávú költségvetési pályát. A program az államháztartási hiány fokozatos csökkenését vetíti előre: 2025-re a GDP 1,9 %-ának, 2026-ra 1,4 %-ának, 2027-re pedig 0,9 %-ának megfelelő hiánnyal számol. Az államháztartási hiány tehát a tervek szerint a program időhorizontjában a GDP 3 %-a alatt marad. A program szerint a GDP-arányos államadósság a 2024 végi 66,7 %-ról 2027 végére várhatóan 56,3 %-ra mérséklődik.

(28) A monetáris, költségvetési és gazdaságfejlesztési politikák koordinálatlanul reagáltak a közelmúltbeli gazdasági kihívásokra, gyengítve ezáltal az átfogó szakpolitikai válasz hatékonyságát. A monetáris politika 2021-ben szigorodni kezdett, ám a költségvetési expanzió 2022 elejéig folytatódott. 2021 óta több olyan ideiglenes szakpolitikai intézkedést is bevezettek, amelyek a háztartások vásárlóerejét voltak hivatottak – nem célzott módon – megőrizni, nevezetesen ár- és kamatplafonok, valamint a költségvetést jelentősen megterhelő energiátámogatások révén. Az üzemanyagok és egyes alapvető élelmiszerek tekintetében árplafonokat vezettek be. Kamatplafonokat vezettek be a változó kamatozású jelzáloghitelekre, a kis- és középvállalkozásoknak nyújtott hitelekre, egyes diákhitelekre és a nagy bankbetétekre. Ezek többsége 2023-ban lejár. Ezen intézkedések költségei – a magasabb közvetett adók révén – főként a vállalkozásokra és a pénzügyi ágazatra hárultak, és ezen intézkedések torzító hatásai hozzájárultak a hazai termelés visszaeséséhez és az árplafonok által közvetlenül nem érintett termékek árának emelkedéséhez. Emellett ezen intézkedések a keresletnek az új gazdasági környezethez való igazodását is akadályozták. A gazdaságfejlesztési politikák keretében a döntéshozók támogatotthitel-programok útján igyekeztek segíteni a vállalatokat a gazdasági sokkhatásokhoz való alkalmazkodásban. 2023 februárjában támogatott, rögzített kamatozású hitelekre vonatkozó nagyszabású program indult az emelkedő energiaköltségekkel szembesülő vállalkozások megsegítésére. Az ár- és kamatplafonok, valamint a támogatott hitelek az infláció leszorítására irányuló monetáris politikai erőfeszítések ellen hatottak, többek között azáltal, hogy csökkentették a központi bank eszközeinek hatékonyságát. Az Európai Központi Bank megállapította, hogy bizonyos szabályozási intézkedések – köztük a bankbetétekre vonatkozó kamatplafon – akadályozzák a hatékony monetáris politikát²⁵.

²⁵ Az Európai Központi Bank véleménye (2023. április 26.) a Magyar Nemzeti Bank által kibocsátott diszkontkötvények átruházásának korlátozásáról és kamatplafon meghosszabbításáról (CON/2023/10). (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52023AB0010&qid=1682527131068>).

- (29) A költségvetési tervezés és végrehajtás hiányosságai felerősítették a költségvetési politika expanzív jellegét, következésképpen szerepet játszottak Magyarország számos jelenlegi makrogazdasági kihívásának kialakulásában. 2016 óta az éves költségvetések igen korai elfogadása rontotta a makrogazdasági és költségvetési előrejelzések minőségét. A különféle költségvetési rugalmassági szabályok és a jelentős költségvetési tartalékok lehetővé tették a nagyobb diszkrécionális kiadásokat, ami még inkább prociklikussá tette a költségvetési politikát. Gyakran hoztak a költségvetési év végén eseti jellegű kiadási döntéseket, illetve az év során, kormányrendeletek útján is hoztak ilyeneket, megfelelő parlamenti felügyelet és nyilvános konzultáció nélkül, csökkentve ezáltal a költségvetés átláthatóságát. A nemzeti költségvetési keret nem akadályozta meg a magas költségvetési hiány kialakulását, ami a nemzeti költségvetési szabályok kialakításának hiányosságaira, köztük a prociklikus elemeket tartalmazó adósságszabályra, a középtávú költségvetési tervezés gyenge végrehajtására – amit a veszélyhelyzettel összefüggő rendkívüli intézkedések tovább súlyosbítottak – és a Költségvetési Tanács korlátozott szerepére és erőforrásaira vezethető vissza. A nemzeti Költségvetési Tanács megbízatása és erőforrásai korlátozottak, ezért a testület kevésbé hatékonyan tudja orientálni a költségvetési kérdésekről folytatott nyilvános vitákat.
- (30) Az elmúlt évtizedben Magyarországon erőteljesen emelkedtek a lakásárak, a lakáskínálat viszont korlátozott maradt. A közelmúltbeli áremelkedésekhez hozzájárultak az otthonteremtési támogatásokra vonatkozó, nem kellőképpen célzott programok, amely támogatásokat a lakással már rendelkező, magasabb jövedelmű háztartások is igénybe vehetik. Hasonlóképpen nem célzottak a lakásépítési támogatások, beleértve a vissza nem térítendő támogatásokat, a támogatott kölcsönöket és az áfakedvezményeket.

(31) Az (EU) 2021/241 rendelet 19. cikke (3) bekezdésének b) pontjával és V. mellékletének 2.2. kritériumával összhangban a helyreállítási és rezilienciaépítési terv 2026-ig végrehajtandó, egymást kölcsönösen erősítő reformok és beruházások széles körét tartalmazza. Az (EU) 2021/241 rendelet 14. cikkének (6) bekezdésével összhangban Magyarország kifejezte azon szándékát, hogy 6 600 000 000 EUR összegig terjedő további hiteltámogatást igényeljen a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz keretében. A 2026-ig rendelkezésre álló Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz ideiglenes jellege miatt elengedhetetlen, hogy gyorsan folytatódjon a terv végrehajtása. Ugyanilyen fontos, hogy Magyarország megfelelő igazgatási kapacitást biztosítson a tervben foglalt kötelezettségvállalások teljesítéséhez. Az új REPowerEU-fejezetnek a helyreállítási és rezilienciaépítési tervbe való gyors beillesztése lehetővé teszi majd további reformok és beruházások finanszírozását, hozzájárulva ezáltal Magyarország stratégiai célkitűzéseinek megvalósításához az energetika és a zöld átállás területén. A helyreállítási és rezilienciaépítési terv, valamint a terven túlmutató egyéb gazdaság- és foglalkoztatáspolitikák sikeres végrehajtása szempontjából továbbra is fontos a helyi és regionális önkormányzatok, a szociális partnerek és más érdekelt felek szisztematikus és hatékony bevonása, és ezáltal az átfogó szakpolitikai menetrend iránti széles körű felelősségvállalás biztosítása. Magyarország helyreállítási és rezilienciaépítési tervének végrehajtása – a 2022. decemberi késői elfogadás miatt – jelentős késésben van. Ahhoz, hogy gyorsan és folyamatosan végre lehessen hajtani a tervet, teljesíteni kell a bírói függetlenség megerősítésével és az Unió pénzügyi érdekeinek védelmével kapcsolatos 27 mérföldkövet. A terv szerinti kifizetésekre mindaddig nem kerülhet sor, amíg ezeket a mérföldköveket teljes mértékben és helyesen végre nem hajtják. A REPowerEU keretében Magyarország által igényelhető, vissza nem térítendő támogatás összege 701,6 millió EUR. Magyarország a REPowerEU keretében nyújtott, vissza nem térítendő támogatást és kiegészítő hiteleket energetikai beruházásokra tervezi felhasználni.

- (32) A Bizottság 2022-ben Magyarország minden kohéziós politikai programozási dokumentumát jóváhagyta. A kohéziós politikai programoknak a REPowerEU-fejezettel kiegészült helyreállítási és rezilienciaépítési tervvel komplementer módon és azzal szinergiában történő gyors végrehajtása kulcsfontosságú a zöld és digitális átállás megvalósításához, a gazdasági és társadalmi reziliencia növeléséhez, valamint a kiegyensúlyozott területfejlesztéshez Magyarországon.
- (33) A helyreállítási és rezilienciaépítési terv és a kohéziós politikai programok által kezelt gazdasági és szociális kihívásokon felül Magyarország további kihívásokkal szembesül a szegénység, a munkaerőpiac, a szolgáltatási verseny és az energetika terén.
- (34) Bár az elmúlt évtizedben javultak az általános szegénységi mutatók, egyes hátrányos helyzetű csoportok – például az alacsony jövedelmű háztartások, a gyermekek, a fogyatékkal élő személyek, a romák és a távoli vidéki településeken élők – relatív helyzete romlott. A súlyos anyagi és szociális nélkülözésben élők aránya az egyik legmagasabb az EU-ban, és jelentős a régiók közötti szórás. Ez az arány különösen magas a gyermekek és a romák körében. A hátrányos helyzetű csoportok nehezen férnek hozzá a megfelelő szociális támogatáshoz, oktatáshoz, egészségügyi ellátáshoz és álláskeresési szolgáltatásokhoz. A szociális védőháló egyre gyengébb védelmet nyújt a stabil jövedelemmel nem rendelkező háztartásoknak. Az adórendszer aránytalanul nagy terhet ró az alacsonyabb jövedelmű munkavállalókra. Az alacsony jövedelmű háztartások fő jövedelemforrásai az elmúlt évtizedben nem tartottak lépést a megélhetési költségekkel. A minimumjövedelem megfelelése az egyik legalacsonyabb az EU-ban. Az energia- és élelmiszerárak közelmúltbeli emelkedése aránytalanul nagy terhet ró az alacsony jövedelmű munkavállalókra, a támogatási intézkedések pedig többnyire nem célzottak. A szociális védelemre vonatkozó jogszabályok közelmúltbeli módosítása csökkentette az állam szociális ellátással kapcsolatos felelősségét.

- (35) Az általános foglalkoztatási ráta viszonylag magas, azonban egyes hátrányos helyzetű csoportok – például a romák, az alacsony iskolai végzettségű személyek, a gondozási feladatokat ellátó nők és a fogyatékossgal élő személyek – nehezen tudnak elhelyezkedni az elsődleges munkaerőpiacon az oktatás, a képzés, a szociális ellátórendszerek és az álláskeresőket támogató struktúrák hiányosságai miatt. Az alacsony iskolai végzettségű személyek, a romák és a fogyatékossgal élő személyek esetében a foglalkoztatási ráta terén mutatkozó különbségek továbbra is tartósan jelentősek. A fizetett munkát kereső nők egyötöde kiesik a munkaerőpiacról a gyermekek vagy fogyatékossgal élő eltartottak gondozásával kapcsolatos feladatok miatt. A hátrányos helyzetű csoportok számára nyújtott ellátások és e csoportoknak az eredményes aktív munkaerőpiaci intézkedésekhez való hozzáférése nem megfelelő. A munkanélküli ellátás időtartama 3 hónap, miközben a munkanélküliség átlagos időtartama a 2022. évi munkaerő-felmérés adatai szerint 9,4 hónap. Tíz regisztrált munkanélküli közül négy nem részesül ellátásban. Az átlagos regisztrációs időszakossága, ami az állami foglalkoztatási szolgálat kapacitásproblémáira utal. Az alacsony alapkészségekkel rendelkező álláskeresők aránya az országos átlag több mint kétszerese. A felnőttképzésben részt vevők aránya változatlanul alacsony, különösen az alacsony iskolai végzettségűek és a munkanélküliek körében.
- (36) A szociális párbeszéd tekintetében Magyarország továbbra is a leggyengébben teljesítők között van az EU-ban, és az utóbbi időben még tovább romlott a helyzet. A fő háromoldalú testület nem rendelkezik hivatalos jogi kerettel, és elsősorban információmegosztási és konzultációs platformként működik: e testület keretében a minimálbér megállapításától eltekintve nem zajlik érdemi párbeszéd. Miközben a tanárhiány egyre nagyobb kihívást jelent, új jogi rendelkezések révén korlátozták a pedagógusok kollektív fellépéshez való jogát, és kiterjesztették a munkáltatók azon lehetőségét, hogy visszamenőleges hatállyal elbocsássák azokat a pedagógusokat, akik polgári engedetlenséget tanúsítva tiltakoztak a munkafeltételek ellen. Az érintett szakszervezetekkel folytatott érdemi párbeszéd nélkül bevezetett közelmúltbeli reformok negatívan befolyásolták az egészségügyi dolgozók munkafeltételeit és gyengítették önképviselőiket.

(37) Az állam több ágazatot érintő, közelmúltbeli piaci beavatkozásai gyengítették a jogbiztonságot. Ezek a beavatkozások jellemzően arra irányultak, hogy egyes piacokon elbizonytalanítsák az uniós és a külföldi befektetőket vagy korlátozzák az uniós és a külföldi befektetéseket, gyakorlatilag lehetővé téve az állami tulajdonú vállalatok vagy a kormányhoz szorosan kötődő magáncégek számára egyes vállalkozások felvásárlását. Mindez súlyosan érinti az egységes piac és a jogállamiság alapelveit²⁶, és korlátozza a fenntartható gazdasági növekedés lehetőségeit. Egyes vállalatok és iparágak például hátrányos megkülönböztetésben részesülnek testre szabott adók, árplafonok és szabályozások révén, amelyek rövid határidővel és előzetes konzultáció nélkül kerültek bevezetésre. 2020 óta a kormány a veszélyhelyzetben biztosított rendkívüli hatáskörét kihasználva is bevezetett ilyen intézkedéseket. Az ágazatspecifikus adókból jelentős költségvetési bevételek származnak. A kormány például a közelmúltban hatósági árplafonokat és 90 %-os nyereségadót vetett ki a cement és a kerámiaanyagok gyártására. Ezek olyan iparágak, amelyekben magas a külföldi tulajdon aránya. 2022 decemberében a kormány hirtelen megemelte a biztosítók és a gyógyszeripari vállalatok adóterheit. A bankokat terhelően kamatláblafont vezettek be a változó kamatozású jelzáloghitelekre, ami hitelnyújtási képességükre és nyereségességükre is kihat. Szelektív és önkényes hatósági ellenőrzések, bírságok és az engedélykiadás elmulasztása révén indokolatlan nyomást gyakoroltak bizonyos vállalkozásokra, különösen a kiskereskedelem és a közlekedés terén. Úgy tűnik, hogy a hatóságok önkényes intézkedéseivel szemben nem áll rendelkezésre hatékony jogorvoslat. A kiskereskedelmi ágazat továbbra is ki van téve a kiszámíthatatlan szabályozásnak. A 400 négyzetméternél nagyobb üzletek létesítésének vagy megváltoztatásának engedélyezési feltételei nem tűnnek átláthatónak, és a bírósági felülvizsgálat rendelkezésre állása kérdéses. A kiskereskedelmi adó aránytalanul nagy terhet ró a magyarországi székhellyel nem rendelkező nagyobb vállalkozásokra. A kormány gyakran él azzal a hatáskörével, hogy mentesítsen bizonyos tranzakciókat az összefonódás-ellenőrzés alól.

²⁶ Lásd: COM(2020) 580 final, 1. o.

Az ilyen ügyleteknek a gazdaságra, a versenyre és az egységes piacra gyakorolt hatásáról nem készül értékelés. E mentességek kritériumai nincsenek átlátható módon meghatározva, és nem létezik hivatalos eljárás e kritériumoknak vagy magának a döntésnek a megtámadására. Az említett beavatkozások eredményeként a külföldi tulajdon kárára megnőtt az állami vagy állambarát belföldi tulajdon a banki, a távközlési, a közüzemi, a média-, valamint a televíziós és rádiós szolgáltatások terén. A kormánytagok bejelentései alapján hasonló ügyletekre lehet számítani a biztosítási, a kiskereskedelmi és a közlekedési ágazatban, különösen a Budapest Airport tekintetében. A külföldi tőke és know-how jelenlétének visszaszorulása – különösen a nagy hozzáadott értéket képviselő iparágakban, például a banki ágazatban és a távközlésben – azzal a veszéllyel jár, hogy szűkülnek Magyarország lehetőségei a termelékenység növekedése és az innováció terén.

(38) Magyarország energiaszerkezete az olajon és a gázon alapul, amelyek mindegyike a teljes energiafelhasználás mintegy egyharmadát teszi ki. A nukleáris energia és a megújuló energiaforrások részaránya 15 %, illetve körülbelül 14 %. Magyarország továbbra is nagymértékben támaszkodik Oroszországra mind a fosszilis tüzelőanyagok, mind a nukleáris energia tekintetében, az orosz függőségtől való elmozdulásra irányuló erőfeszítések pedig lassúak. A hazai gázfogyasztás háromnegyedét az Oroszországból származó behozatal fedezi. 2021-ben Magyarország hosszú távú gázellátási megállapodást írt alá a Gazprommal, amelyet 2023 áprilisában módosítottak, lehetővé téve további mennyiségek behozatalát. Az orosz fosszilis tüzelőanyagoktól való függőség csökkentéséhez további jelentős intézkedésekre, különösen a szomszédos országokkal való együttműködés megerősítésére lesz szükség, adott esetben az infrastruktúra területén is, hogy biztosítva legyen az alternatív fosszilizüzelőanyag-forrásokhoz való hozzáférés. A villamosítás és az energiaigényes iparágakba történő tervezett beruházások növelni fogják a villamosenergia-termelés iránti igényt. Annak ellenére, hogy az elmúlt években jelentősen bővült a napenergia-kapacitás, a megújulóenergia-kapacitás aránya uniós viszonylatban még mindig a legalacsonyabbak között van. A szélenergia-telepítések telepítése leállt, és várhatóan a jogszabályi korlátozások megszüntetését követően indul majd újra. A geotermikus energia kihasználtsága alacsony. A gyakran változó szabályozási környezet többféle kihívás elé állítja a megújulóenergia-fejlesztést. Emellett a villamosenergia-hálózat kapacitási korlátai jelentős szűk keresztmetszetet jelentenek a megújuló energiaforrások hálózatra kapcsolása tekintetében, miközben a rugalmas megoldásoknak a keresleti és kínálati oldalon fennálló hiánya és a fogyasztói szerepvállalás korlátozottsága komoly akadályt gördít a tiszta és megújuló energia termelésének fejlesztése elé. Az, hogy a magyar villamosenergia-piac nem integrálódott megfelelően az uniós kiegyenlítő villamosenergia-piacba, szintén elszalasztott lehetőséget jelent a hálózatnak a megújulóenergia-kapacitás bővítése céljából való optimalizálása tekintetében.

- (39) Magyarország számottevő energiahatékonysági potenciállal rendelkezik, különösen a lakóépületek tekintetében. Magyarország földgázfogyasztása a 2022 augusztusa és 2023 márciusa közötti időszakban – a 15 %-os csökkentési célt meghaladva – 20 %-kal csökkent az előző öt év azonos időszakainak átlagos gázfogyasztásához képest, többek között a közszféra intézkedései és a háztartások energiafogyasztására alkalmazott árplafonrendszer módosítása miatt. A Tanács arra ösztönzi Magyarországot, hogy 2024. március 31-ig folytassa a gázkereslet ideiglenes csökkentésére irányuló erőfeszítéseit²⁷. Mindazonáltal – e közelmúltbeli változások ellenére – a hatósági energiaárak megállapítása továbbra sem teszi lehetővé az árjelzések megfelelő működését, és nem ösztönzi kellőképpen az energiamegtakarítást. Az árplafonokat egységesen alkalmazzák valamennyi háztartásra. A magas jövedelmű háztartások is részesülnek a támogatott hatósági árak előnyeiből, miközben az alacsony jövedelmű családok otthonai gyakorta kevésbé energiahatékonyak. Az alacsony jövedelmű háztartásokra irányuló célzott programok hatékonyabban támogatnák mind a kiszolgáltatott helyzetű háztartásokat, mind az energiamegtakarítást.
- (40) A zöld átállás szempontjából kulcsfontosságú ágazatok és foglalkozások – többek között a nulla nettó kibocsátási célt szolgáló technológiák tekintetében a gyártás, a bevezetés és a karbantartás – terén jelentkező munkaerő- és szakemberhiány miatt kialakuló szűk keresztmetszetek hátráltatják a klímasemleges gazdaságra való átállást. A szakemberhiány csökkentéséhez, valamint a munkaerőpiaci integráció és a munkaerő-átcsoportosítás előmozdításához elengedhetetlenek a változó munkaerőpiaci igényekhez igazodó, magas színvonalú oktatási és képzési rendszerek, valamint a célzott továbbképzési és átképzési intézkedések. A kiaknázatlan munkaerő-kínálat hasznosítása érdekében ezeknek az intézkedéseknek hozzáférhetőnek kell lenniük, különösen a zöld átállás által leginkább érintett személyek számára, illetve a leginkább érintett ágazatokban és régiókban. 2022-ben Magyarországon 31 olyan foglalkozást illetően számoltak be munkaerőhiányról, amelyek a zöld átálláshoz kapcsolódó speciális készségeket vagy ismereteket igényelnek. Ugyanakkor az energiaigényes iparágakban jelentősen csökkent a munkavállalók képzésben való részvétele, és ez az arány mostanra az uniós átlag alá süllyedt.

²⁷ A Tanács (EU) 2022/1369 rendelete.

- (41) A Bizottság értékelése fényében a Tanács megvizsgálta a 2023. évi konvergenciaprogramot, és véleményét²⁸ az alábbi 1. ajánlás tükrözi.
- (42) A Bizottság által elvégzett részletes vizsgálat és ezen értékelés fényében a Tanács megvizsgálta a 2023. évi nemzeti reformprogramot és a 2023. évi konvergenciaprogramot. A Tanácsnak az 1176/2011/EU rendelet 6. cikke szerinti ajánlásait az alábbi 1. ajánlás tükrözi. Az 1. ajánlásban említett szakpolitikai intézkedések hozzájárulnak a rendkívül erős árnnyomással, valamint a külső és kormányzati finanszírozási igényekkel kapcsolatos sebezhetőségek kezeléséhez. A 2. és a 4. ajánlás hozzájárul az 1. ajánlás teljesítéséhez,

²⁸ Az 1466/97/EK tanácsi rendelet 5. cikkének (2) bekezdése és 9. cikkének (2) bekezdése szerinti vélemény.

AJÁNLJA, hogy Magyarország 2023-ban és 2024-ben tegyen intézkedéseket a következők érdekében:

1. 2023-ban és 2024-ben, mielőtt lehet, szüntesse meg a hatályban lévő szükséghelyzeti energiatámogatási intézkedéseket, és a kapcsolódó megtakarításokat fordítsa a költségvetési hiány csökkentésére. Amennyiben az energiaárak újbóli emelkedése új vagy meghosszabbított támogatási intézkedéseket tesz szükségessé, biztosítsa, hogy ezek célzottan a kiszolgáltatott helyzetű háztartások és vállalkozások védelmére irányuljanak, költségvetési szempontból megfizethetők legyenek, és megőrizzék az energiamegtakarításra irányuló ösztönzőket.

Biztosítson prudens költségvetési politikát, különösen azáltal, hogy a nemzeti finanszírozású nettó elsődleges kiadások nominális növekedését 2024-ben legfeljebb 4,4 %-ra²⁹ korlátozza.

Őrizze meg a nemzeti finanszírozású közberuházások szintjét, és biztosítsa a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszközből származó, vissza nem térítendő támogatások és az egyéb uniós források hatékony felhasználását, különösen a zöld és digitális átállás előmozdítása érdekében. A prudens középtávú költségvetési pozíció elérése érdekében a 2024 utáni időszakban is folytasson a fokozatos és fenntartható konszolidációra irányuló középtávú költségvetési stratégiát, és azt ötvözze a magasabb fenntartható növekedést elősegítő beruházásokkal és reformokkal.

A makrogazdasági politikák hatékony koordinációja és egyértelmű elhatárolása révén biztosítsa a költségvetési és a külső fenntarthatóságot. Fokozatosan szüntesse meg az ár- és kamatplafonokat a torzító hatások csökkentése és a monetáris transzmissziós mechanizmus zökkenőmentes működésének megkönnyítése érdekében. A lakástámogatási intézkedéseket tegye célzottá az alacsony jövedelmű háztartások javára. Erősítse meg a középtávú költségvetési keretet, az éves költségvetések elkészítését igazítsa hozzá a költségvetési évhez, és korlátozza az éves költségvetések végrehajtása során gyakorolható mérlegelési jogkört.

²⁹ Ami a becslések szerint 2024-et illetően a strukturális költségvetési egyenlegnek a GDP legalább 0,5 %-ának megfelelő éves javulásának felel meg, a (24) preambulumbekkezdésben foglaltak szerint.

2. Sürgősen teljesítse a bírói függetlenség megerősítésével és az Unió pénzügyi érdekeinek védelmével kapcsolatos mérföldköveket és célokat annak érdekében, hogy lehetővé váljon a helyreállítási és rezilienciaépítési terv gyors és folyamatos végrehajtása. Haladéktalanul véglegesítse a REPowerEU-fejezetet, hogy mielőbb megkezdődhessen annak végrehajtása. Folytassa a kohéziós politikai programok gyors végrehajtását, biztosítva a helyreállítási és rezilienciaépítési tervvel való nagy fokú kiegészítő jelleget és szinergiát.
3. Javítsa a szociális ellátórendszer, többek között a munkanélküli ellátás megfelelőségét. Javítsa az eredményes aktív munkaerőpiaci intézkedések hozzáférhetőségét, különös tekintettel a leghátrányosabb helyzetű csoportok továbbképzési lehetőségeire, és biztosítsa az eredményes szociális párbeszédet. Javítsa a szolgáltatásokra vonatkozó szabályozási keretet és a szolgáltatások terén zajló versenyt azáltal, hogy kerüli a szelektív és önkényes adminisztratív beavatkozásokat, valamint az egyes vállalkozások számára indokolatlanul előnyös vagy hátrányos, testre szabott jogszabályok alkalmazását, szisztematikusan versenyjogi ellenőrzésnek veti alá az üzleti tranzakciókat, valamint a feltétlenül szükséges mértékre csökkenti a szükséghelyzeti intézkedések alkalmazását, összhangban az egységes piac és a jogállamiság alapelveivel.

4. Csökkentse a fosszilis tüzelőanyagoktól való általános függőséget azáltal, hogy felgyorsítja a megújuló energiaforrások – többek között a szélenergia, a geotermikus energia és a fenntartható biometán – elterjedését, különösen az engedélyezési eljárások észszerűsítése révén, de a környezeti hatásvizsgálatok rendszeres elvégzése mellett, valamint a támogató és kiszámítható szabályozási környezet megteremtése révén. Fokozatosan szüntesse meg a fosszilis tüzelőanyagok támogatását. Reformálja meg a kiegyenlítő szabályozási energia piacára vonatkozó szabályokat és díjszabást, lehetővé téve a költségmegtérülést és a hálózat optimális kihasználását, és szükség esetén korszerűsítse a villamosenergia-infrastruktúrát, beleértve a hálózati és tárolókapacitásokat is. Diverzifikálja a fosszilis tüzelőanyagok behozatalát az Oroszországtól való függőség jelentős csökkentése érdekében, többek között a más tagállamokkal való együttműködés megerősítése révén, szükség esetén az infrastruktúra területén is. Javítsa az energiahatékonyságot, különösen az épületek tekintetében, valamint tegyen további erőfeszítéseket a teljes gázfogyasztás csökkentése érdekében. Igazítsa ki a szabályozott energiaárak jelenlegi rendszerét az energiamegtakarítás ösztönzése érdekében, ugyanakkor nyújtson célzott támogatást az alacsony jövedelmű háztartásoknak. Fokozza a zöld átálláshoz szükséges készségek és kompetenciák biztosítására és megszerzésére irányuló szakpolitikai erőfeszítéseket.

Kelt Brüsszelben,

a Tanács részéről

az elnök
